

Konferentie over atv en werkgelegenheid een eerste stap.

Op 28 mei j.l. kwamen meer dan honderd kritische leden en kaderleden van verschillende FNV-bonden in Amsterdam bij elkaar om te praten over hun ervaringen en ideeën met betrekking tot arbeidstijdverkorting en werkgelegenheid. De werkgroep die deze konferentie organiseerde werd gevormd door een aantal actieve vakbondsleden van bedrijven zoals Fokker, Hoogovens en ADM. Zij waren aanwezig op een groot debat in Amsterdam tegen het afbraakbeleid van de regering Lubbers, dat werd georganiseerd door de 'Dialoog van Driebergen' op 22 januari j.l. De 'Dialoog van Driebergen' is een samenwerkingsverband van kritische mensen uit linkse politieke partijen, vakbonden, bedrijven, actiegroepen, vrouwenbeweging, enzovoorts, ontstaan in de zomer van 1980 naar aanleiding van de acties tegen het kabinet van Agt-Wiegel. Deze 'Dialoog van Driebergen' vindt 'dat het noodzakelijk is en zéér dringend gewenst om concrete alternatieven te ontwikkelen voor het tot nu toe gevoerde crisisbeleid en om voor die alternatieven een meerderheidsbasis te vormen. Duidelijk is dat zeer velen uitzicht op maatschappelijke en dus ook politieke veranderingen wensen en zelfs eisen.' Na uitvoerige discussie binnen de 'Dialoog van Driebergen' is een ontwerp-actieplan opgesteld waarin die concrete alternatieven worden geformuleerd.

Konferentie

Het ontwerp-actieplan van de 'Dialoog' stelt over arbeidstijdverkorting onder meer: 'Wij kiezen voor een radicale oplossing, te weten een forse verkorting van de arbeidstijd. (...) Er moet een 7-urige werkdag komen. Deze moet niet stap voor stap ingevoerd worden, maar liefst zo snel mogelijk om het effect voor de werkgelegenheid maximaal te doen zijn. (...) Uitgangspunt voor ons is, dat deze ATV in principe niet uit de lonen betaald hoeft te worden.'

De werkgroep van vakbondsleden die direkt te maken hebben met reorganisaties, massa-ontslagen en bedrijfssluitingen besloot na het debat van 22 januari, een konferentie te gaan voorbereiden, die met name een concrete uitwerking zou geven van bovengenoemde uitgangspunten van de 'Dialoog'.

Daarnaast zou de nieuwe konferentie de ervaringen met ontslagen, bedrijfssluitingen en arbeidstijdverkorting (ATV) gaan bespreken, en zo mogelijk nieuwe initiatieven nemen. Eén ding zou daarbij voorop moeten staan: het zou de stem van de basis van de vakbond moeten zijn die op de konferentie aan het woord komen. Dit alles te organiseren in samenwerking met de 'Dialoog van Driebergen'.

Als eerste resultaat van het werk van de werkgroep, ondertussen zichzelf 'Werkgroep Arbeidstijdverkorting en werkgelegenheid' noemend, werd een brochure¹ gepubliceerd. In deze brochure werden recent opgeda-

ne ervaringen uit verschillende bedrijven en concerns naar voren gebracht. Zoals bijvoorbeeld de inhoud en het tot stand komen van akkoorden die gepaard gingen met massa-ontslagen (Fokker, ADM, RSV, KBB). Of het verloop en het (voorlopige) resultaat van belangrijke CAO-onderhandelingen (Philips, Hoogovens en de Havens). De brochure was daarmee tevens de basis voor de conferentie die op zaterdag 28 mei in het Bolshuis in Amsterdam werd gehouden.

Recht op zelfstandig bestaan

Namens de 'Dialoog van Driebergen' zat Jaap Roël de conferentie voor. Hij begon met een voorstel om een telegram te zenden aan het kongres 'Herverdeling betaalde en onbetaalde arbeid' voor vrouwen, dat diezelfde dag plaatsvond in Den Haag.

Hierna kregen een vijftal sprekers en spreeksters het woord om hun ervaringen en ideeën naar voren te brengen.

Alie Kuiper, buurthuiswerkster te Rotterdam opende de rij namens het FNV-vrouwenplatform. Zij stelde onder andere dat ATV vooral nodig is om de hoge werkloosheid onder vrouwen te bestrijden. Met name in de dienstverlenende sectoren, waar 3/4 van de buitenshuis werkende vrouwen een baan heeft, zal het binnenkort ontslagen regenen. Veel vrouwen die een baan buitenshuis zoeken laten zich niet eens meer registreren.

Alie: 'Vrouwen eisen hun recht op betaald werk op, willen geen arbeidsreserve-leger meer zijn. Niet meer gaan werken als er een tekort is aan arbeidskrachten en weer naar huis gestuurd worden als het slechter gaat met de economie. Maar als we dat recht op betaald werk voor vrouwen ook werkelijk willen realiseren dan is het scheppen van meer banen door middel van ATV volstrekt onvoldoende. Want als vrouwen verantwoordelijk blijven voor het runnen van het huishouden, dan kan het recht op volwaardig werk buitenshuis nooit wat voorstellen. Dat betekent dat ATV via herverdeling van het werk buitenshuis gekoppeld zal moeten worden aan een ontlasting van de huishoudelijke taken voor vrouwen. Dit kan door uitbreiding van de kollektieve voorzieningen en door een herverdeling van de overblijvende huishoudelijke taken tussen mannen en vrouwen.'

De FNV-vrouwen vinden dat er een drastische ATV tot 6 uur per dag of 30 uur per week moet komen. Andere voorwaarden, waaronder het recht op betaald werk buitenshuis voor vrouwen gerealiseerd kan worden, worden door het FNV-vrouwenplatform beschreven in hun brochure 'Vrouwen willen ECHTE arbeidstijdverkorting'.²

De tweede spreker was Toon Dekkers, lid van de Dienstbond-FNV en sprekend namens het Landelijk WAO Beeraad. Zijn stelling was dat de WAO-ers en andere uitkeringsgerechtigden niet als een aparte groep gezien moeten worden. 'Zij behoren ook tot de nederlandse arbeidersklasse. Hun belangen zijn identiek aan de belangen van dege-

THEMA: ARBEIDSTIJDVERKORTING - 'T MOET, MAAR NIET ZO

nen die nu (nog steeds) werken', zo stelt Toon. Er dreigt een groot gevaar. Toon: 'Door het grote inkomensverlies worden grote delen van de nederlandse bevolking naar het pauperisme gejaagd. De mensen worden depressief en ongelukkig.

Zij verliezen hun vertrouwen in de vakbeweging en de politiek, omdat die er niks aan doen. Het grote gevaar is dat onze regering in samenwerking met een deel van de vakbeweging de lonen en uitkeringen naar beneden haalt, de mensen naar het pauperisme voert en er daardoor een voedingsbodem voor het fascisme wordt gevormd.'

Kok en Bode die vinden dat de lonen en de uitkeringen best omlaag kunnen, hebben volgens Toon 'voor hun beurt gepraat'. Zij houden zich bijvoorbeeld niet aan een uitspraak in een resolutie van het kongres van het Europees Verbond van Vakverenigingen (EVV), gehouden van 19-23 april 1983. Daarin wordt duidelijk gesteld dat het korten op de lonen en de uitkeringen de economische crisis niet oplost en dat er geen nieuwe arbeidsplaatsen mee geschapen worden.

Toon vond verder dat wij de vakvereniging weer moeten gaan veroveren. 'Wij moeten weer gaan bepalen wat er in de vakbeweging gebeurt. (...) We moeten ook internationale banden aanknopen en een echte internationale vakbeweging gaan opbouwen.' Tot slot gaf Toon kritiek op de mensen die niet van plan waren om naar de 11 juni-demonstratie te gaan. 'Wij moeten laten zien dat het onze demonstratie is. Niet de demonstratie van Bode, niet de demonstratie van Drabbe, niet de demonstratie van Kok. Het is onze demonstratie met onze leuzen'.

De derde spreekster was *Miekie Awater*, vliegtuigsamenbouwster bij Fokker, lid van de vrouwengroep Amelia en van de Industriebond-FNV. Miekie liet aan de hand van de ervaringen bij Fokker met de strijd tegen de ontslagen zien dat het mogelijk is om in de praktijk een eenheid op te bouwen tussen vrouwen, jongeren en ouderen. Terwijl koncernbestuurder Aalco v.d. Veen aanstuurde op het aksepteren van 1140 gedwongen ontslagen met 7% inleveren en alle kaarten zette op een goeie afvloeiingsregeling, kwamen de vrouwen, jongeren en een aantal ouderen op voor 10% ATV: 'Deeltijd of ontslag is geen keus, 10% ATV is onze leus'. Met deze leus was het mogelijk om alle groepen op één lijn te krijgen.

Herverdeling van het bestaande werk zou betekenen dat iedereen binnen de poort kon blijven. Miekie: 'De plaatwerkers werkten ons plan in detail uit en toonden konkreet aan dat iedereen binnen kon blijven. De discussie over wie die ATV zou moeten betalen hebben we pas gevoerd toen er een meerderheid voor 10% ATV was. Uit de discussie over wel of niet inleveren rolde dat we niet verder meer konden inleveren dan we al gedaan hadden. Dat konden we toe, na anderhalve maand naar voren brengen in de kantine, waar 1200 mensen onze plannen steunden.'

Toch is de strijd bij Fokker verloren, vooral omdat de vakbondsbestuurders zich niets aantrokken van de massale steun die het plan van 10% ATV had. Via allerlei grove trucs en manipulaties werden de mensen ingepakt. Miekie: 'Daarom moeten we er nu over praten hoe we elkaar met bedrijven onderling kunnen steunen, hoe we kunnen komen tot het opstellen van een gezamenlijk actieplan voor eenheidsleuzen zoals; drastische ATV nu; tegen gedwongen ontslagen en bedrijfssluitingen; voor herverdeling van het

werk, betaald en onbetaald, over iedereen die wil en kan werken.'

Marijke Overeen, kraandrijfster bij Hoogovens en lid van de Industriebond-FNV en de vrouwengroep bij Hoogovens voerde als vierde het woord. De direktie van Hoogovens noemt steeds nieuwe aantallen mensen die ontslagen moeten worden. Eerst 1300, toen 1900, toen weer 1000 extra. Marijke: 'Veel mensen waren eerst tegen inleveren. Maar we hebben gemerkt dat als het bedrijf de spanning opvoert en de mensen voor de valse keus van inleveren of ontslag gesteld worden, ze dan in meerderheid voor hun werk en dus voor inleveren kiezen. Werk hebben geeft meer zekerheid dan de gunst van een uitkering. Dat voelen de mensen goed aan. Dat gevoel wordt van dag tot dag sterker. Daar moeten wij rekening mee houden. Daarom moeten we de eenheid over het korter werken zonder inleveren heel voorzichtig opbouwen.' Van de mensen bij Demka, een dochter van Hoogovens werd de eis overgenomen om de bestaande werkgelegenheid te garanderen. Marijke: 'We besloten een handtekeningenaaktie te starten en van de direktie duidelijkheid over het aantal ontslagen en garanties en het behoud van de nu aanwezige arbeidsplaatsen te eisen. We haalden binnen korte tijd meteen paar mensen 700 handtekeningen op.

Waar met de lijst werd gewerkt, werd door iedereen grif getekend: FNV-ers, CNV-ers en ongeorganiseerden. Dat geeft precies de richting aan waarin we door moeten gaan: werken aan de solidariteit met de dochterbedrijven waar dat mogelijk is en in de bedrijven de eenheid opbouwen.'

Als laatste spreker kwam *Paul Rosenmöller*, werkzaam bij Muller-Thomson in de Rotterdamse haven en lid van de Vervoersbond-FNV, aan bod. De werkgevers in de stukgoedsektor van de Rotterdamse haven willen 2000 mensen

foto Rob Brouwer, 11 juni 1983 Utrecht

THEMA: ARBEIDSTIJDVERKORTING - 'T MOET, MAAR NIET ZO

eruit gooien. Eén op de twee verliest zijn werken de overblijvers worden getraakteerd op tempo-opdrijvende maatregelen, flexibele werktijden en een systeem waarbij je het werk van een andere functie moet overnemen, zodat er weer minder mensen nodig zijn. Onder de dreiging van ontslag zijn de werkgevers voortdurend bezig de arbeidsvoorwaarden te ondergraven. Paul: 'Er is onder de mensen een vrij grote eenstemmigheid over de eis: Geen gedwongen ontslagen. Daar is al veel actie voor gevoerd om de druk op de werkgevers te vergroten. Er is een plan voor 10% ATV. Maar de vraag is wie dat moet betalen. Dat zal een strijd worden tussen de factoren kapitaal en arbeid. De mensen zullen zelf een beoordeling moeten geven van de uitkomst van die strijd. Als dat ongeveer 2% inleveren is valt daar misschien over te praten.'

'Eén ding bij de acties is cruciaal: het informeren van de mensen. Als je de mensen goed en regelmatig informeert via pamfletten over de stand van zaken dan betrek je ze bij hun eigen zaken en stimuleer je de mensen. Dat is noodzakelijk om de weg van actie in te kunnen slaan.'

'Het overleg moet je niet als een doel op zich zien, maar als een noodzakelijk iets om te oogsten wat via de druk van de mensen en via activiteiten die er onder de mensen leven, gerealiseerd wordt.' 'Voor het slagen van acties in de haven is het essentieel dat de strijd wordt uitgebreid naar andere sectoren. De discussies vandaag zijn daarvoor van belang. Hoe kunnen we verschillende sectoren bundelen en maken we er een landelijke zaak van?'

Resolutie als eerste resultaat

Na de inleiding werd er plenair en in drie groepen verder gediscussieerd aan de hand van drie hoofdvragen:

1. Wat zijn tot nu toe de ervaringen met de afgesloten akkoorden rond ATV? Hoe is de strijd tegen reorganisaties en bedrijfssluitingen tot nu toe gevoerd?
2. Welke eisen komen vanuit de basis van de vakbeweging naar voren rond ATV en werkgelegenheid?
3. Hoe bereiken we de door ons gewenste vorm van ATV en hoe kunnen we een eind maken aan de eindeloze reeks van massaontslagen en bedrijfssluitingen?

De tijd ontbrak om op alle vragen even uitvoerig in te gaan en oplossingen aan de hand te doen. Toch ervoeren de aanwezigen de discussie als een goede start om als kritische (kader)leden met elkaar verder te komen in de strijd voor echte arbeidstijdverkorting en voor verandering van het FNV-beleid.

Vandaar dat van verschillende kanten werd voorgesteld op niet al te lange termijn een nieuwe conferentie te beleggen. Daar zou dan vooral besproken moeten worden hoe we de

onderlinge solidariteit tussen bedrijven en sectoren werkelijk in de praktijk van de grond kunnen krijgen.

Veel opmerkingen en ideeën werden uiteindelijk verwerkt in een uitvoerige resolutie.

Daarin wordt onder andere gesteld dat ATV van belang is om drie redenen: *om de werkloosheid te bestrijden, het betaalde en onbetaalde (huishoudelijk) werk eerlijker te verdelen en om de arbeidsbelasting terug te dringen.*

Verder stelt de resolutie onder meer: 'Werkgevers en regering misbruiken bovendien arbeidstijdverkorting om de koopkracht te verlagen en verworvenheden zoals de prijscompensatie, koppeling tussen lonen en uitkeringen, ambtenarensalarissen en de zogenaamde 'trend' aan te tasten.' Door de stijgende werkloosheid worden met name jongeren en vrouwen het hardst getroffen. Door invoering van deeltijdbanen van 32 uur voor een deeltijdloon van 80% van het minimumjeugdloon is een zelfstandig bestaan voor jongeren verder weg dan ooit. Een verdere doorvoering van het kostwinnersbeginsel maakt vrouwen nog verder afhankelijk van mannen. ATV zal *drastisch en algemeen* moeten worden ingevoerd. In CAO's zullen garanties voor arbeidsplaatsen vastgelegd moeten worden, de bedrijfstijd moet niet verlengd worden en ATV zal per dag of per week ingevoerd moeten worden. Men was het er verder over eens dat ATV niet voor deeltijdwerk(st)ers moet gelden.

Het geld voor de ATV zal gehaald moeten worden waar het zit: 'zoals dat in de FNV-nota 'Maak Werk' genoemd wordt: de aardgaswinsten, het grote zwarte geld, beleggingsvoorwaarden voor institutionele beleggers en beter gebruik van de WIR-pot.

De resolutie bevatte een oproep om onder eigen leuzen deel te nemen aan de 11 juni-demonstratie en stelde verder: '11 juni mag geen stoom af blazen worden. Wij roepen daarom de vakbeweging op tot het organiseren van prikacties om de vakantieperiode te overbruggen, en tot een nieuwe, grootscheepse nationale actie op de derde dinsdag van september.'

Tot slot stelt de resolutie zich achter het idee om op of rond 29 oktober, ook een 2-uursstaking te organiseren, zowel thuis als op de bedrijven, onder het motto: 'Geen bommen, maar banen; geen raketten, maar werk.'

Jeroen Zonneveld

¹ Voor het bestellen van de brochure en nadere informatie over verdere activiteiten van de werkgroep kan contact opgenomen worden met de werkgroep: Roland Siebe.

² De brochure van het FNV-vrouwenplatform kan besteld worden door overmaking van f 4,60, o.v.v. ATV-brochure.

Oude contactgegevens weggelaten

Vakbondsactie trekt leden aan

Een paar jaar geleden kregen we een vragenlijst naar het ledenverlies van de Industriebond-FNV onder ogen. Opvallend ontbrekende vraag in die lijst was in hoeverre het beleid van de betreffende bond aanleiding voor leden was om voor hun lidmaatschap te bedan-

ken. Wat verder toegespitst bijvoorbeeld: is de toenemende voorkeur voor overleg in plaats van actie reden om de bond te verlaten?

Dit is een belangrijk vraagstuk, omdat van verschillende kanten en ook nogal eens van de kant van de vak-

bondsleiding wordt gesteld, dat bij de verscherpende economische crisis de bereidheid van leden om in actie te gaan afneemt.

Een onderzoek van het Sociologisch Instituut in Amsterdam heeft deze stelling weerlegd. Het betrof het leden-

THEMA: ARBEIDSTIJDVERKORTING - 'T MOET, MAAR NIET ZO

Solidariteit

verlies van de Voedingsbond-FNV - nu 40.000 leden, na een ledenverlies van 7.000 in de afgelopen zes jaar. Uit het onderzoek blijkt dat leden vooral hun lidmaatschap opzeggen, omdat zij weinig vertrouwen meer hebben in nut en mogelijkheden van de bond.

Met name blijkt dat de aktiebereidheid onder invloed van de crisis niet is afgenomen, dat akties de deelname aan vakbondsaktiviteiten bevorderen en leden vast houden. Kort samengevat: Akties trekken leden aan.

Ja en dat hebben we al eens eerder gehoord!
